

ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ НАН УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ УКРАЇНСЬКОЇ АРХЕОГРАФІЇ ТА ДЖЕРЕЛОЗНАВСТВА
ІМЕНІ М. С. ГРУШЕВСЬКОГО НАН УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЧЕРНІГІВСЬКИЙ КОЛЕГІУМ»
ІМЕНІ Т. Г. ШЕВЧЕНКА
НАЦІОНАЛЬНА СПІЛКА КРАСЗНАВЦІВ УКРАЇНИ

СІВЕРЯНСЬКИЙ ЛІТОПИС

НАУКОВИЙ ЖУРНАЛ

2024 № 5 (179)

Головний редактор

С. М. Шуміло

Шеф-редактор

С. О. Павленко

Заступники головного редактора

В. О. Дятлов,
О. Б. Коваленко

Відповідальний секретар, науковий редактор

В. В. Шуміло

Випускові редактори

К. Г. Борисенко,
С. Р. Молочко, С. А. Токарев

Редакційна рада

Г. В. Боряк, О. Я. Гаранін, І. Б. Гирич, А. Католик, С. Л. Ласевський,
Р. В. Маньковська, Ю. А. Мицик, О. П. Моця, Г. В. Папакін, Н. Б. Реброва,
О. П. Реєнт, Т. Розен, О. Г. Самойленко, В. А. Смолій,
О. С. Шеремет, С. В. Шуміло

Редакційна колегія

А. М. Боровик, С. Ф. Веремєєв, О. М. Веремейчик, Г. В. Вертієнко, О. І. Галенко,
В. О. Дятлов, Я. В. Капранов, О. Б. Коваленко, І. В. Кондратьєв, П. Кролл, Т. Льоннгрєн,
Є. М. Луняк, С. М. Ляшко, О. О. Маврін, Є. Остапчук, А. М. Острияк, В. М. Пекарчук,
С. М. Плохій, В. М. Половець, О. А. Прігарін, О. Я. Рахно, Г. Хаусман, В. Г. Ченцова,
О. Є. Черненко, Д. Чишмеджєєв, Н. В. Шліхта, К. М. Ячменіхін

З 02.07.2020 р. журнал включено до **категорії Б**
Переліку наукових фахових видань України,
публікації яких зараховуються до результатів дисертаційних робіт
зі спеціальностей **032 “Історія та археологія”** і **035 “Філологія”**

Статті журналу індексуються в **Google Scholar** та **OpenAIRE**

Журнал видається за фінансової підтримки з обласного бюджету Чернігівської області
в рамках обласної Програми підтримки розвитку інформаційної
та видавничої сфер Чернігівщини на 2023–2024 роки

Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення.
Ідентифікатор медіа R30-02988 у Реєстрі суб'єктів у сфері медіа

ISSN-print: 2518-7422

ISSN-online: 2518-7430

Адреса редакції: проспект Миру, 13, кабінет 106, м. Чернігів, 14021, Україна

Телефони для довідок: +38-(050)-282-2075; +38-(063)-255-8821

E-mail: siverian.chronicle@gmail.com

Старий сайт журналу: siver-litopis.cn.ua

Новий сайт журналу: sl-journal.com.ua

© Редакція «Сіверянського літопису», 2024

INSTITUTE OF HISTORY OF UKRAINE OF THE NAS OF UKRAINE
M. S. HRUSHEVSKYI INSTITUTE OF UKRAINIAN ARCHEOGRAPHY AND
SOURCE STUDIES OF THE NAS OF UKRAINE
T. H. SHEVCHENKO NATIONAL UNIVERSITY «CHERNIHIV COLEHIUM»
NATIONAL ASSOCIATION OF LOCAL RESEARCHERS OF UKRAINE

SIVERIAN CHRONICLE

SCIENTIFIC JOURNAL

2024 № 5 (179)

Editor-in-Chief

S. Shumilo

Managing Editor

S. Pavlenko

Deputies of the Editor-in-Chief

V. Diatlov,
O. Kovalenko

Executive Secretary, Scientific Editor

V. Shumilo

Technical Editors

K. Borysenko,
S. Molochko, S. Tokariev

Editorial Council

H. Boriak, O. Haranin, I. Hyrych, A. Katolyk, S. Laievskyyi, R. Mankovska, O. Motsia,
Yu. Mytsyk, H. Papakin, N. Rebrova, O. Reient, T. Rosén, O. Samoilenko, V. Smolii,
O. Sheremet, S. Shumylo

Editorial Board

A. Borovyk, S. Veremeev, O. Veremeichyk, H. Vertiienko, O. Halenko, V. Diatlov,
Ya. Kapranov, O. Kovalenko, I. Kondratiev, P. Kroll, T. Lönnngren, E. Lunyak, S. Liashko,
O. Mavrin, J. Ostapczuk, A. Ostriancko, V. Pekarchuk, S. Plokyh, V. Polovets, O. Prigarin,
O. Rakhno, G. Hausmann, V. Chentsova, O. Chernenko, D. Cheshmedzhiev, N. Shlikhta,
K. Yachmenikhin

Since 02.07.2020 this Journal is included in the **category B**
of the List of scientific professional publications of Ukraine,
whose publications are included in the results of dissertations
in specialties **032 “History and Archaeology”** and **035 “Philology”**

Journal articles are indexed in **Google Scholar** and **OpenAIRE**

The journal is published with the regional budget support of Chernihiv region
within the Program
of information and publishing industry development in Chernihiv region for 2023–2024

National Council of Television and Radio Broadcasting of Ukraine.
Media identifier R30-02988 in the Register of media subjects

ISSN-print: 2518-7422

ISSN-online: 2518-7430

Address of the Editorship: 13/106 Peace Avenue, Chernihiv, 14021, Ukraine

Phone for reference: +38-(050)-282-2075; +38-(063)-255-8821

E-mail: siverian.chronicle@gmail.com

Old journal site: siver-litopis.cn.ua

New journal site: sl-journal.com.ua

© Editorship of the «Siverian chronicle», 2024

ЗМІСТ

У глиб віків

Гулевич В. Що таке «татарщина» із заповіту Волинського князя Володимира Васильковича (1287 р.)?	5
Кондратьєв І. Війни з Московською державою на теренах Чернігово-Сіверщини за литовсько-польської доби (XVI – перша половина XVII ст.)	10
Павленко С. Гарнізон Батурина 2 листопада 1708 р.	24
Петренко І., Сірий О., Босчко В. «Збирання» гетьманом Кирилом Розумовським рангових маєтностей Гадяцького замку в Грунській сотні Гадяцького полку	38

Історія міст і сіл

Фурсова Ю. Діяльність Експедиції Батуринського та Глухівського будівництва (розкриття питання виробництва й постачання кахлів до міст Батурина та Глухова на основі аналізу архівних документів ЦДІАК)	51
Пилипенко О. Зовнішня торгівля Наддніпрянської України промисловою продукцією та світовий ринок наприкінці XIX – на початку XX ст.	55
Шакула В. Внесок Сергія Бояренка в розвиток хлібопекарства Переяславщини в другій половині XX ст.	65
Косаченко В. Чернігівський обласний молодіжний театр	70

Церковна старовина

Федчук О. Неоунія на Волині: на прикладі села Цегів Горохівського повіту	81
---	----

Мовою документів

Мицик Ю., Павленко С. Листи Івана Мазепи до Петра I та Федора Головіна (1701 р.)	88
Савенок В., Соломаха С. Установча конференція Чернігівської крайової організації Народного Руху України за перебудову 9 липня 1989 р. (конспект)	92

Розвідки

Нікітіна А. Книжковий спадок родин Розумовських та Рєпніних: архівний аналіз	100
Лук'янець К. Голодомор на Гадяччині: особливості перебігу	104
Еткіна І. Голодомор та репресії у районі діяльності Варвинського політвідділу МТС	114
Бойда А. Постаць Василя Порайка у свідченнях Миколи Межуєва (за матеріалами слідчої справи)	121

Філологічні студії

Май-Борода М. Поетичний Псалтир румунського дипломата Теодора Корбе в колекції Чернігівського історичного музею	135
--	-----

Дослідницькі нотатки

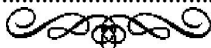
Солохненко В. Культурно-просвітня діяльність протестантів на українських теренах другої чверті XVI – середини XVII ст. у працях вітчизняних дослідників	145
Файда О. Перші з'їзди візантиністів та українська наука (до сторіччя Першого Міжнародного Конгресу візантиністичних студій)	156
Задунайський Д. Від практики до теорії: принципи українського воєнного мистецтва 1917–1918 рр. у працях генерала Всеволода Петріва	168
Мазепа О. Дослідження допоміжних історичних дисциплін у журналі «Український історик»	175

Ювілеї

Полудень віку Сергія Зозулі	181
-----------------------------------	-----

Пам'ятаємо

Пам'яті Григорія Павловича Станкевича (1954–2021) – українського педагога, талановитого краєзнавця	183
--	-----

CONTENT

Into the depths of centuries

Gulevych V. What is «tatarshchyna» from the will of Volyn prince Volodymyr Vasylykovich (1287)?	5
Kondratiev I. Wars with the Moscow state on the Chernihiv-Siversshchyna land in the Lithuanian-Polish period (the 16th – the first half of the 17th c.)	10
Pavlenko S. The Garrison of Baturyn on 2 November, 1708	24
Petrenko I., Siry O., Boiechko V. «Collecting» by hetman Kyrylo Rozumovsky of the ranking properties of the Gadyach castle in the Hrun hundred of the Gadyach regiment	38

The history of cities and villages

Fursova J. The activities of Baturyn and Hlukhiv construction expedition (disclosure of the production and supply of tiles to cities of Baturyn and Hlukhiv based on the analysis of archival documents of Central state archive of Ukraine)	51
Pylypenko O. Foreign trade of Nadniprianska Ukraine in industrial products and the world market at the end of the 19th – the beginning of the 20th c.	55
Shakula V. Contribution of Serhii Boyarenko to the development of Pereyaslav region bakery in the second half of the 20th c.	65
Kosachenko V. Chernihiv regional Youth theater	70

Church antiquities

Fedchuk O. Neo-Union in Volyn: the example of the village of Tsehiv, Horokhiv powiat ...	81
---	----

The language of documents

Mytsyk Yu., Pavlenko S. Letters of Ivan Mazepa to Peter I and Fyodor Golovin (1701)	88
Savenok V., Solomakha S. Constituent conference of the Chernihiv regional organisation of the Nation's Movement of Ukraine for Perestroika 9 July 1989 (summary)	92

Explorations

Nikitina A. The book heritage of Rozumovsky and Repnin families: an archival analysis	100
Lukianets K. Holodomor in Hadiachchyna: features of the course	104
Etkina I. Holodomor and repression in the area of activity of Varvyn political department of MTS	114
Boida A. The figure of Vasyl Porayko in Mykola Mezhuev's testimony (based on the materials of the investigation case)	121

Philological studies

Mai-Boroda M. Poetic Psalter of Romanian diplomat Teodor Korbe in the collection of Chernihiv historical museum	135
--	-----

Research notes

Solokhnenko V. Cultural and educational activities of Protestants in the Ukrainian territories in the second quarter of the 16th – the middle of the 17th c. in works of domestic researchers	145
Fayda O. First congresses of byzantinists and Ukrainian science (to the centenary of the First International Congress of byzantine studies)	156
Zadunaiskyi D. From practice to theory: the principles of Ukrainian military art of 1917–1918 in the works of general Vsevolod Petriv	168
Mazepa O. Research of supplementary historical disciplines in the journal «Ukrainian historian»	175

Anniversaries

Noon of age of Serhiy Zozulya	181
-------------------------------------	-----

We remember

In memory of Hryhorii Pavlovych Stankevych (1954–2021) – Ukrainian pedagogue, talented local historian	183
--	-----

